

Sygn. akt IV KK 239/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielewicz (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Małgorzata Gierczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **D.B.**

skazanego z art. 178 a § 4 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 15 marca 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 18 sierpnia 2016 r., sygn. akt II Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 22 kwietnia 2016 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w T. w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

D.B. stanął pod zarzutem tego, że:

- w dniu 7 listopada 2015 roku, w B., kierował w ruchu lądowym samochodem osobowym marki Renault Megane Coupe nr rej. (...) znajdując się w stanie nietrzeźwości przy zawartości zmierzającej do stężenia 0,94 mg alkoholu na 1 dm³ wydychanego powietrza, będąc uprzednio skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 25 sierpnia 2010 roku, sygn. akt II K (...) za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, tj. popełnienia występku z art. 178a § 4 k.k.

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 22 kwietnia 2016 roku w sprawie sygn. akt II K (...), uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i wymierzył za to karę 8 miesięcy pozbawienia wolności. Jednocześnie na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzeczono wobec niego dożywotni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i orzeczono obowiązek zapłaty świadczenia pieniężnego na wskazany cel w wysokości 10.000 zł.

Od powyższego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego zarzucając rozstrzygnięciu Sądu I instancji:

1. naruszenie prawa materialnego mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, które nastąpiło poprzez:

- naruszenie art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 76 § 1 k.k., w brzmieniu sprzed dnia wejścia z życie znowelizowanej ustawy, tj. obowiązującej do dnia 30 czerwca 2015 roku, poprzez niezastosowanie przepisów względniejszych dla sprawy w sytuacji, gdy czyn z art. 178a § 1 k.k., za który oskarżony został skazany wyrokiem w dniu 25 sierpnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt IIK (...) został popełniony, gdy obowiązywała ustawa względniejsza w poprzednim brzmieniu, a co było miarodajne dla ustalenia, czy czyn oskarżonego podlegający ocenie prawnokarnej w niniejszym postępowaniu jest czynem popełnionym w warunkach art. 178a § 4 k.k.;
- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 76 § 1 i art. 108 k.k. poprzez ich niewłaściwą wykładnię i zastosowanie polegające na przyjęciu, że art. 76 § 1 k.k. nie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 108 k.k. i przyjęciu

nieprawidłowego momentu miarodajnego dla ustalenia momentu zatarcia skazania za czyn, za który oskarżony był skazany w sprawie o sygn. II K(...);

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 76 § 1 i art. 108 k.k. poprzez ich niewłaściwą wykładnię i zastosowanie polegające na przyjęciu, że mimo że okres zatarcia skazania za czyn, za który oskarżony był skazany w sprawie o sygn. II K (...) zakończył się przed datą uprawomocnienia się wyroku skazującego w sprawie sygn. akt II K (...), to wydanie wyroku w tej drugiej sprawie skutkowało nie zatarciem skazania za czyn, za który oskarżony był skazany w sprawie o sygn. II K (...);

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 76 § 1 k.k. poprzez ich niewłaściwą wykładnię zastosowanie, które nastąpiło wobec błędnego przyjęcia, że oskarżony był wcześniej prawomocnie skazany, podczas gdy prawidłowa subsumcja winna skutkować przypisaniem mu sprawstwa występku z art. 178a § 1 k.k. w związku z zatarciem poprzedniego wyroku;

2 - naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść wyroku, a to:

- przepisu art. 7 i 410 k.p.k., poprzez całkowite zdeprecjonowanie wyjaśnień oskarżonego oraz zeznań świadków K. B. i Z. B., a przypisanie nadmiernej wagi zeznaniom pozostałych świadków, zwłaszcza P. R., których treść pozwoliła ustalić stan faktyczny zgodny z kreowanym przez oskarżyciela publicznego w akcie oskarżenia stanem faktycznym, przyjęcie że oskarżony wypadł z pojazdu, podczas gdy z zeznań żadnego ze świadków okoliczność ta jednoznacznie nie wynika, a ponadto wyciągnięcie logicznie sprzecznych wniosków z zeznań świadków K. B. i Z. B. zeznających, że oskarżony przed jazdą samochodem nie pił alkoholu i nie pozostawał pod jego wpływem, polegające na ustaleniu przez Sąd, że widzieli oni oskarżonego „po raz ostatni około godziny 13.40, kiedy po raz finalny udawał się na jazdę próbną” (cyt. uzasadnienia), ale „nie oznacza to, iż oskarżony trunku nie spożywał”, co natomiast uznano za zeznanie nie mające istotnego znaczenia dla ekskulpacji oskarżonego, a ponadto błędną analizę treści informacji o oskarżonym z Krajowego Rejestru Karnego;

- przepisu art. 170 § 1 pkt 2, 3 i 5 k.p.k. polegające na nieuwzględnieniu wniosku dowodowego oskarżonego o przeprowadzenie dowodu z dokumentacji medycznej, opinii biegłych lekarzy oraz opinii biegłych na okoliczności wskazane

zarówno we wniosku z dnia 20 stycznia 2016 roku, jak i we wniosku z dnia 29 marca 2016 roku, w sytuacji gdy przeprowadzenie tych dowodów miało istotne znaczenie dla treści orzeczenia, było przydatne dla stwierdzenia wskazanych okoliczności, zaś nie spowodowałoby przedłużenia postępowania, a okoliczności, które starał się wykazać oskarżony, nie zostały udowodnione zgodnie z twierdzeniami wnioskodawcy;

- przepisu art. 5 § 2 k.p.k., poprzez nie zastosowanie zasady, że nie dające się usunąć wątpliwości, jakie zaistniały w niniejszej sprawie w związku z rozbieżnością stanowisk zaprezentowanych w zeznaniach świadków oraz wyjaśnieniach oskarżonego, powinny być rozstrzygnięte na korzyść oskarżonego, lecz odwrotnie - rozstrzygnięcie wszelkich wątpliwości nastąpiło na jego niekorzyść;

- przepisu art. 193 § 1 k.p.k. poprzez uznanie, że takie okoliczności jak stan psychiczny oskarżonego w momencie zdarzenia, wpływ alkoholu na jego świadomość, zachowanie i sposób działania, moment spożycia alkoholu, fakt zapięcia lub niezapięcia pasów bezpieczeństwa i zakres obrażeń wynikających z tego faktu są możliwe do ustalenia na podstawie zeznań świadków, a nie poprzez opinię specjalistów, a także naruszenie tego przepisu poprzez ustalenie, że Sąd bez opinii specjalisty jest w stanie ustalić, czy uderzenie samochodu o przeszkodę skutkowało wypadnięciem kierującego pojazdem przez boczną szybę, gdy z treści tego przepisu wynika, że jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia wymaga wiadomości specjalnych, zasięga się opinii biegłego lub biegłych;

3 - błędne ustalenie stanu faktycznego przyjętego za podstawę orzeczenia, mające wpływ na treść tego orzeczenia, polegające na ustaleniu, że oskarżony przed rozpoczęciem jazdy samochodem spożył alkohol, który następnie prowadził w ruchu lądowym, podczas gdy z zebranego materiału dowodowego sprawstwo oskarżonego nie wynika, jak również ustalenie, że oskarżony wypadł przez szybę pojazdu, gdy okoliczność ta nie została w sposób jednoznaczny udowodniona.

Podnosząc powyższe obrona wniosła o:

1. zmianę kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu z zarzutu naruszenia art. 178a § 4 k.k. na zarzut naruszenia art. 178a § 1 k.k.;

2. a ponadto zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego D.B. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Alternatywnie, w razie uznania, że nie zachodzą podstawy do uniewinnienia oskarżonego obrońca wniósł o:

1. zmianę kwalifikacji prawnej czynu oskarżonego na wyżej wskazaną, tj. na art. 178a § 1 k.k.;
2. w konsekwencji zmianę orzeczenia w zakresie kary i odstąpienie od wymierzenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w jakimkolwiek zakresie, ewentualnie o wymierzenie zakazu na okres 3 lat, wymierzenie kary grzywny w miejsce kary pozbawienia wolności, zmniejszenie świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Penitencjarnej do 5 000 złotych.

Z ostrożności procesowej obrońca wniósł o uchylenie wyroku w ust. I, II i III oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w tym zakresie.

4 - w razie uznania przez Sąd odwoławczy, że nie doszło do obrazy przez Sąd Rejonowy wyżej wskazanych przepisów prawa materialnego i procesowego ani błędnego ustalenia stanu faktycznego, wyrokowi, co do ust. I w zakresie kary oraz ust. II w zakresie środka karnego, obrońca zarzucił rażąco niewspółmierność orzeczonej kary i środka karnego, poprzez orzeczenie wobec oskarżonego D.B. bezwzględnej kary 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, które nastąpiło wobec:

- niezastosowania art. 37 a k.k. w sytuacji, gdy okoliczności zdarzenia, a zwłaszcza jego skutki, jakich oskarżony doznał, jak również warunki osobiste sprawcy, przemawiają za zasadnością orzeczenia kary nieizolacyjnej;

- ewentualnego niezastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary, tj. art. 60 § 2 k.k. w obliczu wystąpienia szczególnie uzasadnionego wypadku;

- niezastosowania art. 42 § 3 k.k. w zakresie, w jakim przepis przewiduje odstąpienie od orzekania dożywotniego zakazu prowadzenia pojazdów w sytuacji, gdy zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony szczególnymi okolicznościami.

W związku z tym zarzutem, w razie uznania, że nie zachodzą podstawy do uniewinnienia oskarżonego, ani zmiany kwalifikacji prawnej czynu i

zakwalifikowania go jako czyn z art. 178 § 1 k.k., obrońca wniósł o zmianę orzeczenia w zakresie kary i odstąpienie od wymierzenia oskarżonemu kary bezwzględnego pozbawienia wolności i dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, wymierzenie mu kary nieizolacyjnej lub kary pozbawienia wolności w zawieszeniu oraz środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 5 lat.

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 18 sierpnia 2016 roku w sprawie sygn. akt II Ka .../16 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uznał, iż czyn przypisany oskarżonemu nie został popełniony w warunkach uprzedniego skazania D.B. za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, że należy go zakwalifikować z art. 178a§1 k.k. i za to wymierzył mu karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych określając wysokość jednej z nich na 20 złotych. Jednocześnie za podstawę prawną orzeczonego środka karnego przyjął art. 42§2 k.k. i orzekł go na okres 3 lat, zaś wysokość świadczenia pieniężnego obniżył do 5.000 złotych.

Powyższe orzeczenie zaskarżone zostało na niekorzyść skazanego D.B. kasacją Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego z dnia 18 sierpnia 2017r.

W skardze zarzucono rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej i niezasadnym uznaniu, że utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji skazującego D.B. za przestępstwo z art. 178 § 4 k.k. byłoby rażąco niesprawiedliwe, albowiem nie uwzględniło, iż w dacie orzekania w pierwszej instancji, wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 25 sierpnia 2010 roku, sygn. akt II K (...), będący podstawą przypisania oskarżonemu popełnienia kwalifikowanego występkę z art. 178a § 4 k.k., uległ już zatarciu z dniem 2 marca 2016 roku, co w konsekwencji doprowadziło do zmiany kwestionowanego wyroku na korzyść oskarżonego poprzez przyjęcie, iż doszło do popełnienia przestępstwa stypizowanego w art. 178 § 1 k.k., efektem czego było złagodzenie odpowiedzialności karnej, podczas gdy w czasie orzekania zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, nie doszło do zatarcia skazania, gdyż oskarżony w okresie

próby wyznaczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 25 sierpnia 2010 roku, popełnił we wrześniu 2014 roku kolejne przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., za które został skazany prawomocnym z dniem 3 grudnia 2015 roku wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 9 listopada 2015 roku, sygn. akt II K (...), który nie uległ zatarciu, co zgodnie z art. 108 k.k., wymagającym jednoczesnego zatarcia wszystkich skazań, prowadzi do konkluzji, iż *in concreto* nie doszło do zatarcia skazania za występki przypisany wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 25 sierpnia 2010 roku, a zatem nie było podstaw do zmiany kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonemu przestępstwa w kwestionowanym orzeczeniu.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w T..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna.

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku żaden z zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy oskarżonego nie został uznany za zasadny. Sąd Odwoławczy natomiast, w oparciu o przepis art. 440 k.p.k. dokonał korekty zaskarżonego wyroku, niezależnie od granic wniesionego przez obrońcę środka zaskarżenia. Sąd ten wyraził pogląd, że pomimo zmiany brzmienia przepisu art. 76 k.k. dokonanej nowelizacją z dnia 20 lutego 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 roku, poz. 396), obowiązującej od dnia 1 lipca 2015 roku (a następnie podlegającej dalszej zmianie ustawą z dnia 11 marca 2016 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. z 2016 r., poz. 437, nie mającej już decydującego znaczenia dla rozpoznawanej sprawy), nie doszło do zdezaktualizowania stanowiska, że przepis ten stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 108 k.k. Konsekwencją takiego stanowiska było przyjęcie, że skoro nie zarządzono wykonania kary w sprawie II K (...), to z dniem 2 marca 2016 roku doszło do zatarcia tego skazania. Tym samym nie było też możliwe przyjęcie kwalifikacji z art. 178a § 4 k.k. – normującej swoistą recydywę – co do przypisanego oskarżonemu czynu, gdyż wymaga ona wcześniejszego, niezatartego, prawomocnego skazania z art. 178a § 1 k.k.

Pogląd ten jednak należy ocenić, jako błędny.

Bezsprzecznie w stanie prawnym obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015 r., art. 76 § 1 k.k. wyłączał stosowanie art. 108 k.k., jako pozostający wobec niego w stosunku *lex specialis*.

Zmianę w tym zakresie wprowadziła ustawa nowelizująca z dnia 20 lutego 2015r. poprzez dodanie, z mocą obowiązującą od dnia 1 lipca 2015r., do art. 76 § 1 k.k. zdania trzeciego, zawierającego klauzulę: „*Przepis art. 108 stosuje się*”. W ten sposób ustawodawca wskazał, że art. 76 § 1 k.k. obecnie nie stanowi już przepisu szczególnego w stosunku do art. 108 k.k.

Sąd Najwyższy już w wyroku z dnia 8 listopada 2016r. (sygn. akt V KK 265/16 – LEX nr 2148674) trafnie odtworzył zasadę, że bieg okresów wskazanych w art. 107 k.k. (po zmianach również w art. 76 k.k.) decydujących o zatarciu skazania z mocy prawa lub uprawniających do zatarcia skazania w drodze orzeczenia sądu, nie może być liczony odrębnie dla poszczególnych wyroków, dotyczących sprawcy skazanego za dwa lub więcej przestępstw nie pozostających w zbiegu. Bieg tych okresów rozpoczyna się w takiej sytuacji od daty wykonania, darowania lub przedawnienia wykonania kary orzeczonej ostatnim, dotyczącym sprawcy wyrokiem, a zatarcie skazania może nastąpić wyłącznie w odniesieniu do wszystkich wyroków dotyczących konkretnego sprawcy .

Jednocześnie ustawa nowelizująca z dnia 20 lutego 2015r. do wprowadzonych przez nią zmian w przepisach dotyczących zatarcia skazania wyłączyła stosowanie art. 4 § 1 k.k. Według bowiem zasad przewidzianych w art. 21 tej ustawy, w przypadku skazania prawomocnym wyrokiem wydanym przed dniem 1 lipca 2015 r. stosuje się przepisy Kodeksu karnego obowiązujące w przedmiocie zatarcia skazania po wejściu w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r., chyba że okres zatarcia skazania upłynął przed dniem jej wejścia w życie.

W niniejszej sprawie zatarcie skazania ze sprawy zakończonej wyrokiem Sądu Rejonowego w B. (sygn. akt II K (...)) nie nastąpiło przed dniem 1 lipca 2015r. (miałoby to miejsce dopiero 2 marca 2016r.), tym samym do oceny zatarcia skazania, stosować należy przepisy Kodeksu karnego obowiązujące w przedmiocie zatarcia skazania po wejściu w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r.

Taki też pogląd dominuje w doktrynie prawa karnego (vide: M. Filar (red.) M. Hofmański, L. Paprzycki, A. Sakowicz – Komentarz do art. 76 Kodeksu karnego,

Warszawa 2016; J. Majewski – Komentarz do zmian 2015r. , komentarz do zmiany art. 76 Kodeksu karnego, Warszawa 2015, V. Konarska – Wrzosek Komentarz do art. 76 Kodeksu karnego, Warszawa 2016).

Brak też jakichkolwiek redakcyjnych argumentów za przyjęciem, że opisane wyżej odwołanie do przepisu art. 108 k.k. dotyczy wyłącznie sytuacji opisanych w art. 75 § 1a k.k. skoro zdanie trzecie, jako samodzielne, biorąc pod uwagę miejsce jego umieszczenia w przepisie, odnieść można tylko do całości ówczesnego art. 76 § 2 k.k. Znalazło to dodatkowe potwierdzenie w nowelizacji dokonanej 11 marca 2016r.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznając kasację za zasadną, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Odwoławczy zobligowany będzie do uwzględnienia przy rozpoznawaniu sprawy zaprezentowanego poglądu.